DOI: 978-966-301-265-0/1.2023.138

Фролов І.М.
https://orcid.org/0009-0004-1163-8787
e-mail: ihor.frolov@e-u.edu.ua

Колодінська Я.О.
https://orcid.org/0000-0002-3330-7565
e-mail: yanina.kolodinska@e-u.edu.ua

ВПЛИВ ЛІДЕРСЬКОГО СТИЛЮ НА ДИНАМІКУ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОМАНДИ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті досліджується вплив лідерського стилю на динаміку та продуктивність команди інноваційних підприємств. Сучасний стан розвитку економіки змушує підприємства шукати шляхи удосконалення традиційних методів управління, фокусуючись на залученні кожного працівника у розвиток виробничого процесу. За таких умов, постає питання дослідження лідерства на підприємстві, що має вирішальний вплив на економічні аспекти діяльності, пов'язані з управлінням персоналом: якість взаємодії в команді, генерування інноваційних ідей, продуктивність працівників та загальний психологічний клімат.

У роботі проаналізовано останні наукові дослідження в галузі лідерства, зокрема, щодо впливу ефективного лідерства на формування корпоративної культури, особливостей впливу різних стилів лідерства на управління підприємством, теоретичних особливостей вивчення лідерських якостей особистості, ролі стилю керівництва як інструменту управління персоналом, а також стилів лідерства та їх впливу на управління підприємством.

Незважаючи на значні наукові розробки, існує проблема аналізу ефективного лідерства в інноваційних та продуктових підприємствах породжують цілу низку дискусійних питань, які є актуальними в сучасних умовах. Зокрема, визначення конкретних механізмів, за допомогою яких лідерство впливає на формування інноваційного та креативного середовища організації в контексті підвищення ефективності корпоративного менеджменту.

Мета статті полягає у дослідженні ролі лідерства на підприємстві та його впливу на загальну ефективність сучасних організацій, зокрема, на такі фактори, як: якість взаємодії в команді, генерування інноваційних ідей та продуктивність працівників.

Ключові слова: лідерство, ефективність, інноваційні підприємства, стиль лідерства, мотивація, управління.

Frolov Ihor, Kolodinska Yanina

THE IMPACT OF LEADERSHIP STYLE ON TEAM DYNAMICS AND PRODUCTIVITY IN INNOVATIVE ENTERPRISES

Abstract. This paper investigates the impact of leadership style on team dynamics and productivity in innovative enterprises. The current state of economic development compels businesses to seek ways to improve traditional management methods, focusing on engaging each employee in the development of the production process. Under such conditions, the issue of researching leadership in an enterprise arises, which has a decisive impact on the economic aspects of personnel management: the quality of interaction in the team, the generation of innovative ideas, employee productivity, and the general psychological climate.

The paper analyzes the latest scientific research in the field of leadership, including the impact of effective leadership on the formation of corporate culture, the characteristics of the impact of different leadership styles on enterprise management, the theoretical features of studying leadership qualities of a personality, the role of leadership style as a tool for personnel management, as well as leadership styles and their impact on enterprise management.

Despite significant scientific developments, the analysis of effective leadership in innovative and product-oriented enterprises raises a number of controversial issues that are relevant in modern conditions. In particular, the definition of specific mechanisms by which leadership influences the formation of an innovative and creative organizational environment in the context of increasing the effectiveness of corporate management.

The aim of the article is to investigate the role of leadership in an enterprise and its impact on the overall effectiveness of modern organizations, in particular, on such factors as the quality of interaction in a team, the generation of innovative ideas, and employee productivity.

Key words: leadership, effectiveness, innovative enterprises, leadership style, motivation, management.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний стан розвитку світової економіки змушує підприємства шукати шляхи удосконалення традиційних методів управління. Сьогодні все більшої актуальності набуває

політика залучення кожного працівника у розвиток виробничого процесу, що дозволяє стимулювати кожного учасника колективу організації проявляти креативність і реалізовувати власний потенціал. За цих умов постає питання дослідження лідерства на підприємстві яке має вирішальний вплив на економічні аспекти діяльності компанії, що пов'язані з управлінням персоналом: якість взаємодії в команді, генерування інноваційних ідей, продуктивність працівників та загальний психологічний клімат, які є одним із ключових факторів на загальну ефективність будь-якої сучасної організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження в галузі лідерства присвячені впливу лідерства на діяльність та розвиток підприємств. Зокрема Олійник І.В досліджував вплив ефективного лідерства на формування корпоративної культури [1], Копчак Ю.С, та ін. досліджували особливості впливу різних стилів лідерства на управління підприємством [2], Климець Д.О. і Балашов Е.М. вивчали теоретичні особливості вивчення лідерських якостей особистості [3], Осмаковська К. та ін. аналізували стиль керівництва як інструмент управління персоналом [4], в той час як Томах та ін. розглядали стилі лідерства та їх вплив на управління підприємством.

Незважаючи на значні досягнення та наукові розробки, проблеми аналізу ефективного лідерства в інноваційних та продуктових підприємствах породжують цілу низку дискусійних питань, які є актуальними в сучасних умовах. Залишається багато невивчених питань, що стосуються теоретико-методологічних аспектів ролі та значення лідерства в формуванні загальної стратегії розвитку сучасного підприємства. Зокрема, однією з наукових проблем є визначення конкретних механізмів, за допомогою яких лідерство впливає формування інноваційного та креативного середовища організації в контексті підвищення ефективності корпоративного менеджменту.

Мета статті полягає у досліджені ролі лідерства на підприємстві та його впливу на загальну ефективність сучасних організацій. Зокрема, вивчення того, як лідерство впливає на такі важливі фактори, як: якість взаємодії в команді, генерування інноваційних ідей та продуктивність працівників організації. Стаття має на меті визначити роль лідерства у забезпеченні загальної ефективності інноваційних та продуктових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «лідерство» можна визначити як постійний процес впливу на колективну діяльність та її координацію, що спрямований на досягнення спільної мети [1, с. 243; 2, с. 34; 3, с. 205]. Пошук та генерування інноваційних рішень для адаптації до мінливих умов внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства є

складовою діяльності лідера, що забезпечує сталий розвиток сучасної компанії. Лідер здатен об'єднати та мотивувати команду, отримати підтримкою персоналу, проявляючи чутливість до амбіцій і потреб підлеглих. [2, с. 34; 3, с. 205-206]. Діяльність лідера передбачає також розробку системи стимулів спрямованих на розвиток і підвищення ефективності колективу організації, розвиток лідерських якостей персоналу та сприяння обміну ідей всередині колективу [1, с. 243; 3, с. 205-206].

Ефективне лідерство повинно включати такі складові, як: мотивування персоналу, ефективне спілкування, управлінська майстерність, емоційний інтелект, неперервний саморозвиток і адаптивність [1, с. 243; 2, с. 34]. Перераховані складові необхідні для ефективного спрямування навичок та знань підлеглих на досягнення спільної мети та задоволення потреб колективу. Необхідно бути відданим команді, вміти стимулювати та надихати команду, мати стратегічне мислення та оперативно реагувати на виклики бізнесу.

Сучасні дослідження виділяють стиль поведінки керівника з працівниками як ключовий фактор ефективності лідера, оскільки стиль керівництва допомагає координувати колективну діяльність, підлаштовуючись до будь-якої ситуації та обставин. Керівники котрі володіють знаннями про стилі лідерства та їх особливості здатні налагоджувати ефективну співпрацю в колективі, розкриваючи творчий потенціал кожного учасника проєкту. Ефективна організація персоналу допомагає підтримувати конкурентоспроможність підприємства на ринку, що є актуальним не лише для інноваційних підприємств та стартапів, а й для традиційних компаній.

Науковці розрізняють наступні стилі лідерства [2, с. 35; 3, с. 206-207; 4, с. 122-123; 5, с. 4]:

1) Авторитарний стиль. Характеризується централізованою системою прийняття управлінських рішень, ієрархічністю та високим рівнем контролю з боку керівництва, односторонньою комунікацією, обмеженням ініціативності та креативності персоналу, а також мотивацією через страх та контроль.

- Переваги: авторитарний стиль дозволяє швидко приймати рішення, сформувати чітку організаційну структуру та є ефективним у кризових ситуаціях.
- Недоліки: зменшує кількість креативних пропозицій зі сторони працівників, мотивація та ініціативність персоналу на низькому рівні, що підвищує ризик виникнення помилок через обмежену участь команди.
- Доцільно використовувати у разі: виникнення кризової ситуації, чітко визначених завданнях та в ситуаціях на які необхідна оперативна реакція.

2) Демократичний стиль. Особливостями стилю можна зазначити колективне прийняття рішень, рівноправність, взаємодію та відкриту комунікацію, підтримку ініціативи кожного працівника, розподілену владу, а також високий рівень мотивації колективу.

- Переваги: підвищення мотивації персоналу та сприятливі умови для розвитку креативного середовища, залучення працівників в діяльність підприємства та усвідомлення ними власної відповідальності за ефективність організації, посилення співпраці в команді.
- Недоліки: підвищена тривалість процесу прийняття рішень, ризик виникнення конфліктів та ускладнення прийняття оперативних рішень.
- Стиль є доречним у ситуаціях: підприємство зосереджено на командній роботі, діяльність організації потребує постійного вирішення творчих завдань, генерування нових ідей та характеризується високим рівнем співпраці.

3) Ліберальний стиль. Цей стиль керівництва характеризується делегуванням повноважень, довірою з боку керівництва, відкритою комунікацією, високим рівнем розвитку креативного середовища, відповідальним ставленням персоналу до своєї роботи та його мотивацією. Управлінські рішення приймаються робочим колективом.

- Переваги: персоналу притаманні високий рівень кваліфікації, самостійності та відповідальності, стиль є сприятливим для розвитку креативного та інноваційного середовища.
- Недоліки: вимоги до наявності висококваліфікованого персоналу та розвиненої системи мотивації, ризик виникнення хаосу через складність координації дій.
- Доречно застосовувати у ситуаціях: наявність досвідчених та мотивованих працівників, потреба постійного виконання творчих завдань для яких необхідна самостійність та ініціатива.

4) Трансформаційний стиль. Стиль притаманне надихання працівників на досягнення цілей підприємства, використання високих стандартів, індивідуальний підхід до кожного члена колективу, розвиток трудової команди відповідно до довгострокового бачення, формування системи мотивації персоналу через спільні цілі.

- Переваги: висока мотивація персоналу та відданість спільній справі, розвинута командна робота, сприятливі умови для розвитку інноваційного середовища.
- Недоліки: вимагає кваліфікованого лідера, складність у реалізації, ризик зловживання владою.

- Ситуації для застосування: складні завдання, де потрібна згуртованість команди та спільні цілі, довгострокові проєкти, підприємство перебуває у процесі змін та інновацій.

5) Трансакційний стиль. Особливість стилю полягає у розвинутій системі винагород і покарань, чітко сформовані правила та стандарти, високий рівень контролю, орієнтація на результат, а також короткострокова мотивація.

- Переваги: чітко визначена структура, прогнозованість, ефективність у простих та рутинних завданнях.
- Недоліки: низька мотивація персоналу, несприятливі умови для розвитку креативного середовища, ризик виникнення конфліктів.
- Ситуації для застосування: прості та рутинні завдання, підприємство з чітко визначеними правилами та стандартами, для досягнення короткострокових цілей.

6) Ситуаційний стиль. Характеризується гнучкістю й адаптацією під конкретну ситуацію та команду, ретельним аналізом ситуації та оцінкою команди з коригуванням стилю під отримані результати.

- Переваги: ефективний для різних ситуацій, адаптивний стиль, що здатен максимально розкрити потенціал персоналу підприємства.
- Недоліки: реалізація потребує значних зусиль та ставить вимоги до рівня кваліфікації лідера, підвищується ризик виникнення помилок.
- Доречно застосовувати: при функціонуванні підприємства в динамічних умовах, діяльність компанії потребує виконання різних завдань та складних проєктів, а також у умовах постійної зміни команд.

Вибір найбільш ефективного стилю поведінки лідера може сильно вплинути на ефективність та конкурентні позиції підприємства на ринку, що є особливо актуальним для стартапів та підприємств, що розвиваються. Сьогодні керівники підприємств та лідери проєктних команд все частіше намагаються застосовувати гнучкі стилі лідерства, пристосовуючись до конкретних обставин і виробничих задач.

Динамічний характер інноваційних та продуктових підприємств, де постійно виникають нові завдання, вимагає постійно шукати нестандартні рішення та креативний підхід. Для ефективної діяльності таких компаній вирішальну роль відіграє корпоративна культура яка стимулює креативну та інноваційну діяльність кожного працівника, максимально задіюючи їх потенціал. Важливо також підтримувати високий рівень мотивації та зацікавленості персоналу у результатах своєї роботи.

Інноваційні та продуктові підприємства повинні:

1) Створити культуру, яка б включала: заохочення персоналу до генерування інноваційних ідей, підтримувала дослідження та новітні розробки, відмічала успіхи працівників та вчилася на невдачах.

2) Сформувати команду фахівців з різними навичками та досвідом. Важливо створити інклюзивне середовище адже різноманітні думки та підходи можуть стимулювати появу нових ідей та несподіваних рішень.

3) Забезпечити неперервне навчання та саморозвиток колективу, що стане важливим фактором успішності підприємства в умовах динамічного середовища. За допомогою програм навчання, тренінгів та менторства компанія зможе забезпечити себе необхідними кваліфікованими кадрами та самостійно готувати своїх лідерів.

Для ефективного функціонування інноваційного підприємства за вищезазначених умов для лідерів при виборі стилю поведінки доречним буде звернути увагу на особливості трансформаційного стилю, застосування якого допоможе створити атмосферу, де цінуються нові ідеї та інновації, об'єднати команду навколо спільної мети та візії, а також на ситуаційний стиль який допоможе ефективно керувати командами з різним досвідом та навичками, застосовуючи різні підходи до різних завдань та проєктів та оперативно адаптуватися до мінливих умов ринку та технологій. Однак запропоновані стилі вимагають високого рівня кваліфікації від керівника.

Важливо зазначити, що «ідеального» стилю поведінки лідера не існує. Ефективний лідер вміє використовувати різні стилі залежно від ситуації, команди та завдань, які потрібно вирішити. Використання аспектів демократичного стилю допоможе залучити команду до прийняття рішень та генерування ідей, а також налагодити комунікацію та співпрацю. Застосування аспектів ліберального стилю допоможе надати працівникам свободу та автономність, сформувати довіру до команди та систему делегування повноважень.

Висновки. У статті досліджено роль та значення ефективного лідерства на інноваційному підприємстві та його вплив на загальну ефективність сучасних організацій. Визначено, що лідерство є ключовим фактором, який впливає на такі важливі аспекти діяльності підприємства, як якість взаємодії в команді, генерування інноваційних ідей та продуктивність працівників компанії.

Для забезпечення ефективного лідерства, необхідно розвивати такі компетенції як мотивування персоналу, ефективне спілкування, управлінська майстерність, емоційний інтелект, саморозвиток і адаптивність. Керівники, які володіють знаннями про різні стилі лідерства, здатні краще координувати колективну діяльність та пристосовуватись до мінливих умов.

Підсумовуючи лідерство є одним з ключових факторів, що забезпечують загальну ефективність сучасних інноваційних та продуктових підприємств.

Розвиток ефективного лідерства на підприємствах може стати важливим джерелом підвищення їх конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Література

1. Олійник І. В. ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОГО ЛІДЕРСТВА НА ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 19. С. 241–248.
2. Kopchak Y., Matveyev M., Motorniuk U. FEATURES OF THE INFLUENCE OF DIFFERENT LEADERSHIP STYLES ON ENTERPRISE MANAGEMENT. *Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management*. 2024. Vol. 74, no. 2. P. 33–39. URL: https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-2-7 (date of access: 23.06.2024).
3. Климець Д. О., Балашов Е. М. Теоретичні особливості вивчення лідерських якостей особистості. UNIVERSUM. 224. №. 06. С. 203–210.
4. Осмаковська К., Бехтер Л., Череп О. Стиль керівництва як інструмент управління персоналом. Європейський досвід управління персоналом та перспективи його імплементації в Україні : Матеріали Міжнар. науково-практ. інтернет-конф., м. Запоріжжя, 9.03.2024 р. Запоріжжя, 2024. С. 121–125.
5. Томах В., Дорошенко Т., Тимошенко Ю. Стилі лідерства та їх вплив на управління підприємством. Економіка та суспільство. 2024. № 60. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-149 (дата звернення: 22.06.2024).
6. Kubiv, S. I., Bobro, N. S., Lopushnyak, G. S., Lenher, Y. I., & Kozhyna, A. (2020). Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. International Journal of Economics and Business Administration, 8(2), 250-264. DOI: https://doi.org/10.35808/ijeba/457 https://ijeba.com/journal/457

References

1. Oliinyk, I. V. (2024). The influence of effective leadership on the formation of corporate culture. Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Ekonomika, 19, 241-248.
2. Kopchak, Y., Matveyev, M., & Motorniuk, U. (2024). Features of the influence of different leadership styles on enterprise management. Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management, 74(2), 33-39. https://DOI: https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-2-7 (Accessed: 2024-06-23).
3. Klymets, D. O., & Balashov, E. M. (2024). Theoretical features of studying leadership qualities of a personality. UNIVERSUM, 224(6), 203-210.
4. Osmakowska, K., Bekhter, L., & Cherep, O. (2024). Leadership style as a tool for personnel management. European experience of personnel management and prospects for its

implementation in Ukraine: Materials of the International Scientific and Practical Internet Conference, Zaporizhzhya, March 9, 2024. Zaporizhzhya, 2024, 121-125.

5. Tomakh, V., Doroshenko, T., & Tymoshenko, Y. (2024). Leadership styles and their impact on enterprise management. Ekonomika ta suspilstvo, 60 https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-149 (Accessed: 2024-06-22).

6. Kubiv, S. I., Bobro, N. S., Lopushnyak, G. S., Lenher, Y. I., & Kozhyna, A. (2020). Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. International Journal of Economics and Business Administration, 8(2), 250-264. DOI: https://doi.org/10.35808/ijeba/457 https://ijeba.com/journal/457